

יולי 2022

לכבוד

ד"ר הגר מזרחי

ראש חטיבת הרפואה

הנדון: חוזר חטיבת הרפואה מתאריך 20.6.2022 בנושא ניתוחים להתאמה מגדרית ושילוב

פסיכולוגים שיקומיים ורפואיים בתהליך מתן האישור

שלום רב,

לפי עדכון הנחיות חוזר חטיבת הרפואה לביצוע ניתוחים להתאמה מגדרית, פסיכולוגים בעלי הכשרה רלוונטית יהיו חלק מהצוות הרב המקצועי אשר רשאי ללוות מטופלים בתהליך של התאמה מגדרית. יחד עם זאת, בהגדרת הרכב הוועדה הרב מקצועית הייעודית לטיפול בשינוי מגדרי (סעיף 4.4.1), נכללים פסיכולוג קליני או עו"ס קליני אך לא נכללים **פסיכולוגים רפואיים ושיקומיים** על אף חשיבות נוכחותם המוסדרת במסגרת וועדות אלו בכל מרכז רב מקצועי בהליך להתאמה מגדרית.

הפסיכולוגיה הרפואית והשיקומית הינם תחומי מומחיות מוכרים בפסיכולוגיה בארץ ובעולם, המבוססים על ידע תאורטי, מחקרי וקליני. שני תחומי הידע רשאים לתת אבחנה, ובפרט של דיספוריה מגדרית, וכן בנוסף לכך מתמחים בטיפול וליווי של מטופלים המתמודדים עם שינויים גופניים ובהבנת יחסי הגומלין בין גורמים נפשיים, ביולוגיים, חברתיים ותרבותיים, המשפיעים על מצבו הבריאותי של האדם. במסגרת הכשרה זו, הפסיכולוגים הרפואיים והשיקומיים מלווים את מטופליהם בכל הטווח שבין קבלת אבחנה חדשה, היערכות לפרוצדורות, ניהול מחלות וקידום התנהגות בריאות של הפרט במסגרת המערכת הרפואית והקהילה.

ניתוחים להתאמה מגדרית הינם צעד חשוב, בלתי הפיך ומתקדם כחלק מתהליך ההתמודדות עם דיספוריה מגדרית. ככאלו, הם דורשים בשלות, תפיסת מציאות יציבה וגורמי תמיכה מספקים. כל זאת, במסגרת מעטפת חברתית מורכבת בה טרנסג'נדרים מתמודדים עם גורמי דחק יומיומיים בהיותם מיעוט בסביבתם (Gender minority stress). ראשית, יש להעלות שאלה לגבי הדגש ששמה הוועדה על הקשר בין הרצון והאישור להתאמה מגדרית לבין פתולוגיה נפשית, ובתוך כך הדגש הניתן לאבחון פסיכיאטרי. שנית, אל מול זאת יש לשאוף להגביר את החשיבות של הערכת יכולות ההתמודדות האדפטיביות של הפרט עם ההליך הרפואי עצמו. פסיכולוגים רפואיים ושיקומיים מוכשרים ועובדים בשגרתם בגישה ביופסיכוסוציאלית, המאופיינת בתפיסה רחבה של בריאות הפרט, המסייעת להבנה והתאמה של ההליך הרפואי באופן המתחשב בהקשר החברתי- התרבותי

וברקע הפסיכולוגי של הפרט ובני משפחתו המלווים (Primary Caregivers). עצם נוכחותם של פסיכולוגים רפואיים ושיקומיים

במערכים רפואיים אלו כיום מעידה על חשיבותם בתהליך ולכן לא ברורה הדרתם מתהליך ההערכה טרם הניתוח.

כמו כן, הן פסיכולוגים רפואיים והן שיקומיים הינם התחומים בפסיכולוגיה העוסקים בהערכה טרום ניתוחית בצוותים רב מערכתיים ורפואיים. הם אמונים בשגרתם בין השאר על ייעוץ פסיכולוגי ומתן חוות דעת במסגרות אשפוז רפואיות, סיוע באבחנות מבדלות ותיווך בשורות קשות. פסיכולוגים רפואיים עוסקים בשגרת עבודתם בהערכה טרום ניתוחית בתחום הבריאטריה וההשתלות בבתי החולים, בעוד האבחון וההערכה הנירופסיכולוגיים נערכים לבחינת מכלול מצבו הנפשי, הקוגניטיבי והתפקודי של האדם ואת כוחותיו להתמודד עם תהליכי שיקום באשפוז ובקהילה, נוכח התמודדות עם שינויים גופניים. במסגרת הערכות אלו נכללים בחינת מערכת התמיכה של המטופל, תפיסת המחלה והמוטיבציות של הפרט לטיפול ולשיקום, סגנון ההתמודדות וגורמי החוסן של המועמד וסביבתו. הערכות אלו משקללות מגוון גורמים חשובים למהלך ניתוחי ושיקומי ובעזרתן ניתן להגביר את שביעות הרצון ויעילות ההתערבות הרפואית וכן את יכולת ההתמודדות וההחלמה לאורך זמן. כך, נוכחותם הכרחית לצורך ניטור גורמי פגיעות מקדימים, דפוסים מעכבים העלולים להוות התוויות נגד וזיהוי כוחות חיוניים להשלמת התהליך והצלחתו. פסיכולוגים רפואיים ושיקומיים עובדים בשיתוף פעולה מזה שנים עם הצוות הרפואי בבתי החולים ובעלי היכרות מעמיקה עם דרכי טיפוח תקשורת נכונה ויעילה בין המערכת הרפואית והמטופלים צורכי שירותיה, מה שמגביר את האמון מול הגורמים המקצועיים, משפר את ההיענות לטיפול הרפואי ותורם לתפיסת התהליך כמצמיח ומשמעותי.

לסיכום יש לציין, כי לצד תחום רפואת הלהט"ב המתפתח בארץ ובעולם בשנים האחרונות לכדי תחום התמחות רפואי המדגיש את חשיבות התאמת השירותים לאורח חיי הקהילה, כך גם באופן טבעי על הפסיכולוגיה הרפואית והשיקומית להרחיב את נוכחותן בסוגיות אלה ומקומן בעבודת השטח והמחקר. שיתוף הפעולה במערכים אלו הכרחית וחיונית למען מתן מעטפת מלאה ומקיפה למטופלינו. יש לציין כי על פי הסטנדרטים העדכניים לטיפול של הארגון העולמי לרפואה טרנסג'נדרית (WPATH Standards of Care), באחריות כלל המעורבים מכל התחומים בעבודת הועדה ומרכזים מסוג זה, לעבור הכשרה ייעודית, מתוקצבת ואיכותית בתחום ולהיות בעלי היכרות עם תחום ההתאמה המגדרית, הסוגיות הפסיכולוגיות הייחודיות לקהילה זו והפרוצדורות הרפואיות הנלוות כאחד.

על החתום,

יורם שליאר - יו"ר הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

